

แบบรายงานผลการดำเนินงานเชิงคุณภาพ (Special Report)
ตัวชี้วัด 19 แบบรายงานความสำเร็จของการพัฒนาผลงานที่มีความโดดเด่น
ระดับนานาชาติ/ระดับชาติและระดับพื้นที่

หน่วยงาน สำนักโภชนาการ

ชื่อผลงาน **สาวไทยแถมแดง ด้วยวิตามินแอสกี**

(โครงการแก้ปัญหาซีดในหญิงวัยเจริญพันธุ์ และป้องกันความพิการแต่กำเนิดด้วยธาตุเหล็กและโฟลิก)

1. การกิจ/บทบาท/หน้าที่หลักด้านใดด้านหนึ่งของส่วนราชการ

จากการสำรวจสุขภาพประชาชน ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-52 พบภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์ อายุ 15-49 ปี ร้อยละ 25.7 แม้ว่าแนวโน้มภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์ลดลงในการสำรวจ ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2556-57 แต่ยังคงถือว่ามีความชุกสูง คือ พบร้อยละ 22.7 โดยอัตราโลหิตจางเกินร้อยละ 5 ถือเป็นปัญหาสาธารณสุข สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการขาดธาตุเหล็ก หากหญิงวัยเจริญพันธุ์มีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก มีผลกระทบต่อการทำงานของอวัยวะในอนาคตเพิ่มความเสี่ยงต่อการแท้งบุตร คลอดก่อนกำหนด และทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย ถ้ามีภาวะโลหิตจางอย่างรุนแรง จะเพิ่มความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตของมารดาและทารก จากการสำรวจการบริโภคอาหารของประชาชนไทย พ.ศ. 2551-52 พบว่า หญิงอายุ 19-50 ปี ได้รับธาตุเหล็กจากอาหารประมาณ 8 มิลลิกรัม หรือเพียง 1 ใน 3 ของความต้องการ ซึ่งไม่เพียงพอกับความต้องการ

นอกจากธาตุเหล็ก สารอาหารที่สำคัญสำหรับหญิงวัยเจริญพันธุ์แล้ว สารอาหารอีกตัว คือ โฟเลท ซึ่งมีความเสี่ยงที่หญิงวัยเจริญพันธุ์จะได้รับไม่เพียงพอ เนื่องจากสูญเสียได้ง่ายเมื่อผ่านความร้อนในการหุงต้ม และการบริโภคผักและผลไม้มีปริมาณน้อยมากเพียงวันละ 1.5 ส่วน จากปริมาณแนะนำ 4 ส่วนต่อวัน และการขาดโฟเลทยังมีความเสี่ยงต่อทารกพิการแต่กำเนิด โดยเฉพาะโรคหลอดประสาทไม่ปิด จากรายงานโครงการจดทะเบียนความพิการแต่กำเนิด สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี ปี 2558 พบเด็กพิการแต่กำเนิด 4,697 ราย หรือ ร้อยละ 2.73

กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยและสำนักโภชนาการ ได้จัดตั้งโครงการสาวไทยแถมแดง ด้วยวิตามินแอสกี โดยให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ อายุ 20-34 ปี ทุกคน ที่พร้อม ตั้งใจ และวางแผนจะมีลูกได้รับการสนับสนุนให้มีโภชนาการที่ดีด้วยการเสริมธาตุเหล็กและโฟลิก สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร่วมกับการได้รับอาหารครบ 5 หมู่ ตามหลักโภชนาการ เน้นอาหารด้วยธาตุเหล็กและผักผลไม้สดด้วยโฟเลทควบคู่กับกิจกรรมทางกายที่เหมาะสมเพื่อให้มีน้ำหนักปกติเหมาะสมกับช่วงการเจริญพันธุ์ ซึ่งนอกจากจะช่วยลดภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กแล้ว ยังสามารถลดความเสี่ยงของทารกพิการแต่กำเนิด นำไปสู่การคลอดที่ปลอดภัย ลูกแข็งแรง มีคุณภาพ นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุข สามารถลดปัญหาภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์ และลดความพิการแต่กำเนิดเพื่อนำเสนอในมติสมัชชาอนามัยโลกและบรรลุมติวัตถุประสงค์ Global Nutrition Target และลดค่าใช้จ่ายในการดูแลทารกพิการและซีด ซึ่งมีผลทั้งด้านร่างกายและสติปัญญา

2. ผลงานที่แสดงถึงการเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ โดยผลงานนั้นอาจเทียบกับ

มาตรฐานสากล รางวัลที่เคยได้รับ รวมทั้งผลการประเมินจากองค์กรภายในหรือภายนอกประเทศ หรืออื่นๆ

กระทรวงสาธารณสุข สนับสนุน ส่งเสริมนโยบายสาวไทยแถมแดง มีลูกเพื่อชาติ ด้วยวิตามินแอสกี โดยให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ อายุ 20-34 ปีทุกคน ที่พร้อม ตั้งใจ และวางแผนจะมีลูกได้รับวิตามินแอสกีเสริมธาตุเหล็กและโฟลิก นำไปสู่การคลอดที่ปลอดภัย ลูกแข็งแรงอย่างมีคุณภาพ

วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2560 ที่ห้องประชุมชัชวาทนเรนทร กระทรวงสาธารณสุข ศ.คลินิกเกียรติคุณ นายแพทย์ปิยะสกล สกลสัตยาทร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข พร้อมด้วยผู้บริหารกระทรวงสาธารณสุข และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันแถลงข่าวโครงการส่งเสริมสาวไทยแถมแดง มีลูกเพื่อชาติ ด้วยวิตามินแอสวีพิเศษ ตามนโยบายส่งเสริมการเกิดและการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ

กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาอนามัยการเจริญพันธุ์แห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2569) ว่าด้วยการส่งเสริมการเกิดและการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ และผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2559 มีนโยบาย “รัฐบาลสนับสนุนและส่งเสริมการเกิดเพิ่มขึ้นด้วยความสมัครใจ เพื่อเพียงพอสำหรับทดแทนประชากร และการเกิดทุกรายมีการวางแผน มีความตั้งใจและความพร้อมในทุกด้าน นำไปสู่การคลอดที่ปลอดภัย ทารกแรกเกิดมีสุขภาพแข็งแรง พร้อมที่จะเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ”

นโยบายฉบับนี้ เน้น 3 เรื่อง ได้แก่ 1.เพิ่มจำนวนการเกิด เพื่อทดแทนจำนวนประชากร โดยส่งเสริมการเกิดในหญิง อายุ 20-34 ปี ที่มีความพร้อม และตั้งใจมีครรภ์ 2.การเกิดทุกรายมีความพร้อม มีการวางแผน มีการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ และได้รับความช่วยเหลือในการมีบุตร และ 3.ทารกแรกเกิดแข็งแรง พร้อมเติบโตอย่างมีคุณภาพ โดยส่งเสริมให้ลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย ได้รับการดูแลหลังคลอดที่ดี เด็กได้รับการเลี้ยงดูในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการสมวัย พร้อมทั้งจะเรียนรู้ในช่วงวัยต่อไปอย่างมั่นคง

โดยมีมาตรการสำคัญในการดำเนินงาน 7 ข้อ ดังนี้ 1.พัฒนาระบบการให้บริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพตั้งแต่ระยะก่อนสมรส ระยะก่อนมีบุตร ระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด 2.จัดกิจกรรมรณรงค์ให้คนไทยมีลูก 3.ปรับปรุงแก้ไขสิทธิการลาคลอดสำหรับหญิงตั้งครรภ์และคู่สมรส ส่งเสริมการเลี้ยงดูบุตร 4.จัดสวัสดิการเรื่องที่อยู่อาศัย เอื้อให้คู่สมรสมีที่อยู่ใกล้ที่ทำงาน มีความสะดวกเพียงพอต่อการมีบุตร 5.กำหนดมาตรการทางภาษีช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลบุตร 6.ขยายจำนวนสถานรับเลี้ยงเด็กหรือศูนย์เด็กเล็กคุณภาพเพิ่มขึ้น ช่วยลดภาระในการดูแลบุตรระหว่างการทำงาน และ 7.ปรับปรุงนโยบายเวลาการทำงานให้ยืดหยุ่น สร้างสมดุลการทำงานและชีวิตครอบครัว

ปัจจุบันวิถีชีวิตคนไทยเปลี่ยนไป ผู้หญิงไทยมีการศึกษาสูงขึ้น คนรุ่นใหม่มีค่านิยมที่จะอยู่เป็นโสดมากขึ้น แต่งงานน้อยลง/ช้าลง ทำให้การเพิ่มประชากรลดลงจากร้อยละ 2.7 ใน พ.ศ. 2513 เหลือร้อยละ 0.4 ใน พ.ศ. 2558 ส่งผลให้อัตราเจริญพันธุ์รวมของประเทศไทยลดลง นอกจากนี้ ในปี 2558 พบอัตราการตายมารดา อยู่ที่ 20 ต่อการเกิดมีชีพแสนคน สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการตกเลือดหลังคลอด หญิงตั้งครรภ์มีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก ร้อยละ 39 ทารกคลอดก่อนกำหนด ร้อยละ 10.4 ทารกเสียชีวิตจากภาวะความพิการแต่กำเนิด ร้อยละ 7 นอกจากนี้ยังพบอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวน้อย 6 เดือน มีเพียงร้อยละ 23.9 เด็กปฐมวัยขาดสารอาหาร ร้อยละ 16.8 มีพัฒนาการไม่สมวัยร้อยละ 27.3 และพบหญิงวัยเจริญพันธุ์อายุ 15 ปีขึ้นไป มีภาวะโลหิตจางร้อยละ 29.8 ทำให้ประเทศไทยเผชิญกับปัญหา “เด็กเกิดน้อย ด้อยคุณภาพ”

เพื่อลดปัญหาดังกล่าวและเป็นไปตามมติสมัชชาอนามัยโลก ปี ค.ศ.2012 ที่ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกลดภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์ ร้อยละ 50 ภายในปี ค.ศ. 2025 กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับภาคีเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้จัดกิจกรรมเสริมธาตุเหล็กและโฟลิกหรือวิตามินแอสวีพิเศษ ให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ อายุ 20-34 ปีทุกคน ที่พร้อม/ตั้งใจ และวางแผนจะมีลูก กินสัปดาห์ละ 1 ครั้ง อย่างน้อย 12 สัปดาห์ก่อนการตั้งครรภ์ พร้อมให้คำแนะนำการเตรียมตัวก่อนตั้งครรภ์ โดยในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2560 จะมีการแจกกล่องวิตามินแอสวีพิเศษ “สาวไทยแถมแดงพัฒนาสมองและการเรียนรู้ด้วยเหล็กและโฟลิก” พร้อมแผนพับความรู้ให้กับคู่สมรสที่มาจดทะเบียนพร้อมกันทั่วประเทศ